

Νομική Ομάδα Υποστήριξης Πολιτών Αναφορά Πεπραγμένων:

Ιανουάριος 2004– Μάιος 2005

Περιεχόμενα

A. Εισαγωγή	1
B. Νομική Ομάδα Υποστήριξης Πολιτών	1
Γ. Διαχείριση των καταγγελιών.....	2
Δ. Οι καταγγελίες της περιόδου αναφοράς	3
Ε. Άλλες δράσεις της Ομάδας.....	10
ΣΤ. Συμπεράσματα	11
Ζ. Προγραμματισμός για τον επόμενο χρόνο.....	12

A. Εισαγωγή

Η παρούσα αναφορά παρουσιάζει την πρόοδο των εργασιών της Νομικής Ομάδας Υποστήριξης Πολιτών για το διάστημα μεταξύ Ιανουαρίου 2004 και Μαΐου 2005. Η Νομική Ομάδα ιδρύθηκε τον Απρίλιο του 2002 με στόχο τη συμβουλευτική υποστήριξη πολιτών ή ομάδων που αντιμετωπίζουν περιπτώσεις περιβαλλοντικής υποβάθμισης.

Όπως έγινε σαφές ήδη από τον πρώτο χρόνο λειτουργίας της ομάδας, τα περιβαλλοντικά προβλήματα της Ελλάδας σίγουρα δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν με επιτυχία από μία και μόνη περιβαλλοντική οργάνωση. Λαμβάνοντας λοιπόν ως δεδομένο πως η βασική αιτία ύπαρξης τόσο πολλών και ποικίλων προβλημάτων περιβαλλοντικής υποβάθμισης είναι η απουσία μιας ισχυρής κοινωνίας πολιτών, το WWF Ελλάς συνειδητά επέλεξε να παίξει τον ρόλο του υποστηρικτή και εμπνευστή εκείνων των πολιτών που επιλέγουν τη δράση από την απραξία. Μέσα από τη Νομική Ομάδα, το WWF δεν αναλαμβάνει να λύσει υποθέσεις που του ανατίθενται, αλλά στηρίζει με κάθε διαθέσιμο μέσο τους πολίτες (είτε είναι υποστηρικτές της οργάνωσης είτε όχι) που ατομικά ή συλλογικά σπάνε τη σιωπή που καλύπτει την υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα.

Στην αναφορά παρουσιάζονται με όσο το δυνατόν πιο αναλυτικό τρόπο οι αρμοδιότητες της Νομικής Ομάδας, η μεθοδολογία χειρισμού των καταγγελιών και η διαχείριση των καταγγελιών που υποβλήθηκαν στο WWF Ελλάς κατά την περίοδο αναφοράς. Στο τέλος της αναφοράς παρουσιάζονται και οι κυριότεροι στόχοι της Νομικής Ομάδας για τον επόμενο χρόνο.

Οι ετήσιες αναφορές και τα αποτελέσματα της δουλειάς της Νομικής Ομάδας απευθύνονται προς κάθε ενδιαφερόμενο, ιδιαίτερα όμως προς εκείνους τους φορείς που σχετίζονται με την προστασία του περιβάλλοντος (υπουργεία, ΟΤΑ, άλλες δημόσιες υπηρεσίες), τα μέσα ενημέρωσης, τις οργανώσεις πολιτών και τις περιβαλλοντικές οργανώσεις, καθώς βέβαια και τους δικηγορικούς συλλόγους. Επίσης, αποτελούν βασικό εργαλείο σχεδιασμού δράσεων για το WWF Ελλάς, καθώς δίνουν σαφείς ενδείξεις για τις ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας, ώστε να ισχυροποιηθεί και να αναλάβει ουσιαστική δράση για την προστασία του περιβάλλοντος.

Τη συγγραφή της αναφοράς ανέλαβε ο Ηλίας Τζηρίτης, Συντονιστής Συλλογικών Δράσεων του WWF Ελλάς, με τη συνεργασία της Θεοδότας Νάντσου, Συντονίστριας Περιβαλλοντικής Πολιτικής, και της χημικού μηχανικού Ματίνας Μαρινέρη, εθελόντριας της Νομικής Ομάδας.

B. Νομική Ομάδα Υποστήριξης Πολιτών

Η νομική ομάδα υποστήριξης πολιτών είναι μια φιλόδοξη δράση, μέσα από την οποία το WWF στοχεύει στην ουσιαστική στήριξη άλλων οργανώσεων, τοπικών ομάδων και κινήσεων αλλά και μεμονωμένων πολιτών που προσπαθούν να δραστηριοποιηθούν για την προστασία του περιβάλλοντος.

Σκοπός της νομικής ομάδας υποστήριξης πολιτών είναι *η ενδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών και η τόνωση του αισθήματος συμμετοχής για ανάληψη πολύπλευρης περιβαλλοντικής δράσης.*

Συγκεκριμένα, η Νομική Ομάδα αναλαμβάνει τον χειρισμό των καταγγελιών ή αναφορών για συγκεκριμένες περιπτώσεις υποβάθμισης που υποβάλλονται στο

WWF Ελλάς, ενώ παράλληλα επεξεργάζεται νομοσχέδια με περιβαλλοντική διάσταση που υποβάλλονται προς συζήτηση και ψήφιση στη Βουλή των Ελλήνων. Τέλος, η Νομική Ομάδα εισηγείται τρόπους δράσης για την αντιμετώπιση σημαντικών θεμάτων που προκύπτουν από τη δραστηριότητά της (π.χ. υποβολή υπομνημάτων προς τις αρμόδιες αρχές, ανακοινώσεις τύπου, συγκεκριμένες νομικές ενέργειες, κτλ).

Η Νομική Ομάδα Υποστήριξης Πολιτών αποτελεί κομμάτι της δράσης του WWF Ελλάς και αποτελείται κυρίως από εθελοντές που ειδικεύονται σε σχετικούς με το θέμα τομείς. Η ομάδα στελεχώνεται κυρίως από νομικούς και έχει επιφορτισθεί με την εξέταση των καταγγελιών που λαμβάνει το WWF Ελλάς για διάφορα θέματα.

Τα μέλη της εθελοντικής Νομικής Ομάδας Υποστήριξης Πολιτών, κατά τη διάρκεια του περασμένου έτους, ήταν (κατ' αλφαβητική σειρά):

Αγγελίδη Μαρία-Νιόβη, Δικηγόρος
Αντωνοπούλου Μαρίνα, Αρχαιολόγος-Περιβαλλοντολόγος
Βρεττού Φωτεινή, Βιολόγος
Γαμβρέλλη Στυλιανή, Δικηγόρος
Ζορμπαλά Νικολέττα, Δικηγόρος
Ζούλια Ειρήνη, Φυσικός
Καμπούρη Μαρία, Περιβαλλοντολόγος
Καρίβαλη Μαριάννα, Περιβαλλοντολόγος
Καραβέλλας Δ., Διευθυντής WWF Ελλάς
Κουφοπούλου Βάλια, Αρχιτέκτων Μηχανικός
Κυριακόπουλος Ηλίας, Δικηγόρος
Λαζάρου Ιωάννα, Δικηγόρος
Λάλα Ιωάννα, Δικηγόρος
Μαρνέρη Ματίνα, Χημικός Μηχανικός
Ναβροζίδης Παναγιώτης, Πολιτικός Επιστήμων
Νάντσου Θεοδότη, Συντονίστρια περιβαλλοντικής πολιτικής του WWF Ελλάς
Ορφανού Ιφιγένεια, Δικηγόρος
Παυλίδη Φράνσις, Περιβαλλοντολόγος
Σωτηροπούλου Ειρήνη, Δικηγόρος
Τζηρίτης Ηλίας, Συντονιστής Νομικής Ομάδας WWF Ελλάς
Τόπακα Ιωάννα, Δικηγόρος
Τσιμπουκάκης Νίκος, Δικηγόρος
Τσιρώνης Γρηγόρης, Δικηγόρος
Φακίνου Κυριακή, Δικηγόρος
Χριστόπουλος Χρήστος, Συνεργάτης WWF Ελλάς

Γ. Διαχείριση των καταγγελιών

Η Νομική Ομάδα δέχεται μόνο έγγραφες και ενυπόγραφες καταγγελίες ή αιτήματα προς εξέταση. Η πρώτη φάση της εξέτασης μιας καταγγελίας είναι η ανάγνωση και συζήτησή της στην ολομέλεια της ομάδας που συνέρχεται δύο φορές τον μήνα. Στη συνέχεια η υπόθεση ανατίθεται προς διερεύνηση σε μέλος της ομάδας που συνήθως έχει κάποια ειδίκευση σε παρόμοια θέματα.

Η αρχική επαφή με τον καταγγέλοντα έχει ως στόχο τη δραστηριοποίησή του, προσωπική ή συλλογική, για την αντιμετώπιση του ζητήματος. Σε πρώτη φάση η ομάδα προτείνει βασικές κατευθύνσεις και δράσεις προς τους καταγγέλοντες. Στις περιπτώσεις σοβαρών καταγγελιών κατά τις οποίες οι καταγγέλοντες έχουν ήδη ολοκληρώσει έναν κύκλο βασικών ενεργειών και δεν έχει υπάρξει αποτέλεσμα, το WWF Ελλάς αναλαμβάνει να ασκήσει πίεση προς τις αρμόδιες αρχές, να δημοσιοποιήσει το πρόβλημα ή ακόμα και να προχωρήσει σε νομικές ενέργειες. Σε κάθε όμως περίπτωση, βασική προϋπόθεση είναι η ύπαρξη ενεργής ομάδας πολιτών

που παρακολουθεί στενά το θέμα και έχει εκφράσει αίτημα προς το WWF για υποστήριξη της συγκεκριμένης δράσης τους.

Οι τρόποι παρέμβασης της οργάνωσης στο πλαίσιο διερεύνησης μιας υπόθεσης ποικίλουν και έχουν ως στόχο:

- την περαιτέρω διερεύνηση της υπόθεσης και γνώση για την άποψη των υπηρεσιών
- την άσκηση πίεσης προς τις αρμόδιες αρχές για κοινοποίηση περιβαλλοντικής πληροφορίας προς του ενδιαφερόμενους και / ή
- την άσκηση πίεσης προς τους αρμόδιους για άμεση διευθέτηση του προβλήματος. Αυτή η παρέμβαση της Νομικής Ομάδας προϋποθέτει τεκμηρίωση του προβλήματος και προηγούμενη δραστηριοποίηση των καταγγελλόντων.

Ταυτόχρονα, η Νομική Ομάδα παρέχει υποστήριξη σε ομάδες πολιτών με στόχο τη σύσταση συλλόγων και / ή την καλύτερη λειτουργία τους για την πιο αποτελεσματική αντιμετώπιση των θεμάτων που χειρίζονται.

Για κάθε καταγγελία τηρείται φάκελος. Επίσης, οι καταγγελίες καταγράφονται σε ηλεκτρονικό αρχείο, το οποίο ενημερώνεται και για την πορεία του χειρισμού της κάθε μιας χωριστά. Επιπλέον, από τον Οκτώβριο 2002 η Νομική Ομάδα έχει τη δυνατότητα άμεσης πρόσβασης σε κρίσιμες νομικές πληροφορίες μέσω της σύνδεσης με τη βάση δεδομένων ΝΟΜΟΣ. Η δωρεάν σύνδεση με αυτή τη σημαντική βάση νομικών δεδομένων οφείλεται σε ευγενική προσφορά της εταιρείας Intracom.

Η λειτουργία της Νομικής Ομάδας βασίζεται αποκλειστικά στην εθελοντική εργασία των μελών της.

Δ. Οι καταγγελίες της περιόδου αναφοράς

Κατά την περίοδο αναφοράς, δηλαδή από τον Ιανουάριο 2004 μέχρι το Μάιο 2005, η Νομική Ομάδα έχει λάβει και επεξεργαστεί 99 καταγγελίες πολιτών που αφορούν σε μια ποικιλία από περιπτώσεις περιβαλλοντικής υποβάθμισης που μπορούν να ταξινομηθούν σε 10 κατηγορίες. Οι καταγγελίες αυτές παρουσιάζονται επιγραμματικά ανά κατηγορία στον παρακάτω πίνακα:

Α. Υποβάθμιση βιοτόπων: Στην κατηγορία περιλαμβάνονται καταγγελίες για υποβάθμιση περιοχών με οικολογική αξία, προστατευόμενες ή μη. Οι κυριότερες αιτίες υποβάθμισης είναι η ρύπανση από απόβλητα ή σκουπίδια, η κατασκευή φραγμάτων ή δρόμων και η παράνομη οικοδομική δραστηριότητα. Κατά τη

Περίπτωση 1: Αυθαίρετα μαζώματα στη λιμνοθάλασσα Ωρωπού

Ευαισθητοποιημένοι κάτοικοι της περιοχής κατήγγειλαν σοβαρές αυθαίρετες παρεμβάσεις στη λίμνη Ωρωπού που είχαν σαν αποτέλεσμα την εκτεταμένη καταστροφή του οικοσυστήματος. Οι ενέργειες των κατοίκων είχαν ως αποτέλεσμα την προσωρινή διακοπή των παράνομων εργασιών, αλλά και την έκφραση απειλών και πιέσεων εναντίον τους.

Η Νομική Ομάδα ανέλαβε αμέσως πρωτοβουλία και έστειλε σειρά διαμαρτυριών προς τη Νομαρχία και τις συναρμόδιες υπηρεσίες. Η Νομαρχία και η ΕΥΕΠ με τη σειρά τους έθεσαν στον Δήμο Ωρωπού προθεσμία για την έναρξη των διαδικασιών αποκατάστασης της περιβαλλοντικής ζημίας. Παράλληλα το WWF Ελλάς υπέβαλε μήνυση κατά παντός υπευθύνου για την καταστροφή του υγρότοπου και εξέδωσε σχετικές ανακοινώσεις. Τέλος ζητήθηκε από τον Οργανισμό Αθήνας να προβεί σε **χαρακτηρισμό της περιοχής ως «Ζώνη Απολύτου Προστασίας»**, με στόχο την προστασία και διαφύλαξη της φυσιογνωμίας της και τον περιορισμό των απειλών υποβάθμισής της.

Αναμένεται η αποκατάσταση της περιοχής με ευθύνη της Νομαρχίας και του Δήμου.

αναφερόμενη χρονική περίοδο υποβλήθηκαν 19 καταγγελίες για υποβάθμιση βιοτόπων και αφορούσαν σε φυσικές περιοχές που προστατεύονται ή χρήζουν προστασίας από τον νόμο.

	Ημερομηνία	Θέμα	Περιοχή
1	11/02/2004	Δημιουργία ΧΥΤΑ (Natura GR 4220001)	Ανδρος
2	12/02/2004	Κατασκευή Γηπέδου Golf στον Αιγαίον (Natura GR 4320005)	Κρήτη
3	04/05/2004	Υποβάθμιση λίμνης «Παραλίμνη»	Αλιάρτος
4	10/5/2005	Μπαζώματα στη Λιμνοθάλασσα Ωρωπού	Αττική
5	12/05/2004	Καταστροφή περιοχής Natura, Βουλισμένη Ελαφώνησος	Κρήτη
6	26/10/2004	Επεμβάσεις στη Λιμνοθάλασσα Κορρυσίων (Περιοχή Natura GR 2230002)	Κέρκυρα
7	20/11/2004	Κατασκευή κάθετου άξονα Βουλγαρίας-Κομοτηνής	Κομοτηνή
8	1/01/2005	Κοπή αιωνόβιων μουριών στο Ελληνικό Γορτυνίας	Αρκαδία
9	4/01/2005	Επέκταση οδικού δικτύου και κατασκευή αιολικού πάρκου (Natura GR 2540001)	Λακωνία
10	21/01/2005	Μπαζώματα και καταπατήσεις σε αμμοθίνες (Natura GR 4340001)	Κρήτη
11	24/01/2005	Υδροηλεκτρικό φράγμα στο Ρέμα της Τρυπημένης	Γρεβενά
12	31/01/2005	Αμμοληψίες από ρέμα	Εύβοια
13	3/02/2005	Καταστροφή δάσους δρυός στο όρος Τελέθριο	Εύβοια
14	7/02/2005	Χιονοδρομικό στη Ζήρεια	Κορινθία
15	14/02/2005	Χιονοδρομικό στον Όλυμπο	Πιερία
16	21/02/2005	Κοπή ελαιόδεντρων στη Στρογγύλη	Κέρκυρα
17	23/03/2005	Μπαζώματα στο φαράγγι Χαύδατα	Ληξούρι
18	14/04/2005	Αμμοληψίες από Μόρνο Ποταμό	Ναύπακτος
19	11/05/2005	Κατασκευή εργοστασίου πίσσας σε δασική περιοχή	Λακωνία

Β. Υποβάθμιση αστικού και περιαστικού περιβάλλοντος

Σε αυτήν την κατηγορία περιλαμβάνονται καταγγελίες για μια σειρά από ενέργειες ή γεγονότα που υποβαθμίζουν το περιβάλλον σε πόλεις και το περιαστικό περιβάλλον.

Κατά την περίοδο αναφοράς η Νομική Ομάδα έλαβε και επεξεργάστηκε 12 τέτοιες καταγγελίες, οι οποίες αφορούσαν κυρίως στην περιοχή της Αττικής. Τα θέματα ήταν ποικίλα, αν και συνήθως επικεντρώνονταν σε υποβάθμιση ελεύθερων χώρων και κοπή δένδρων.

	Ημερομηνία	Θέμα	Περιοχή
1	05/04/2004	Ποικίλο όρος	Αθήνα
2	20/11/2004	Κοπή δέντρων (λεύκες)	Βάρη
3	04/12/2004	Κοπή δέντρων για διαπλάτυνση δρόμου	Βαρυμπόμπη
4	01/12/2004	Κοπή δέντρων από ΕΡΓΟΣΕ	Αττική
5	10/01/2005	Κατασκευή Περιφερειακού Δρόμου	Σπέτσες
6	20/01/2005	Μητροπολιτικό Πάρκο στο Γουδί	Αττική
7	3/02/2005	Καταστροφή περιαστικού δάσους Αιγάλεω	Αθήνα
8	1/02/2005	Κοπή πεύκων στη περιοχή Λήδα Μαρία	Θέρμη/Θεσνίκη
9	12/04/2005	Καταστροφή άλσους ευκαλύπτων	Ελευσίνα

Γ. Απειλούμενα είδη: Κατά την περίοδο αναφοράς η Νομική Ομάδα έλαβε και επεξεργάστηκε 10 τέτοιες καταγγελίες, οι οποίες σχετίζονταν με την παραβίαση της διεθνούς συνθήκης CITES για τον έλεγχο του εμπορίου κινδυνευόντων ειδών χλωρίδας και πανίδας και την εκμετάλλευση-εμπόριο απειλούμενων ζώων.

	Ημερομηνία	Θέμα	Περιοχή
1	24/05/2004	Τσίρκο	Πάτρα
2	02/09/2004	Τσίρκο Βιέννης στη Χαλκίδα	Εύβοια
3	22/11/2004	Τίγρεις σε τηλεπαιχνίδι	Αθήνα

Γ.1 Παράνομο εμπόριο και κατοχή απειλούμενων ειδών

	Ημερομηνία	Θέμα	Περιοχή
1	09/06/2004	Ζώα σε κατάσταση	Αττική
2	30/07/2004	Κροκόδειλος σε βενζινάδικο	Κιλκίς
3	27/09/2004	Πώληση πουλιών από πλανόδιο στη Δημοτική Αγορά Πειραιά	Πειραιάς
4	24/02/2005	Πίθηκος σε pet shop	Αττική
5	4/03/2005	Καταγγελία για pet shop	Κιλκίς
6	29/03/2005	Πλανόδιος με πουλιά	Πειραιάς
7	17/05/2005	Εμπορία αγρίων πουλιών σε παζάρι	Αττική

Δ. Κακομεταχείριση ζώων (φιλοζωικά)

	Ημερομηνία	Θέμα	Περιοχή
1	30/03/2004	Θίασος με ζώα	Ιθάκη
2	09/06/2004	Κακοποίηση περιστεριών	Θεσσαλονίκη
3	24/01/2005	Κακοποίηση αδέσποτων γατιών στην Καλλιθέα	Αττική
4	25/01/2005	Ιστοσελίδα με κακοποίηση ζώων (www.bonsaikitten.com)	Αττική
5	27/01/2005	Δίκη για κακοποίηση λύκου	Αττική
6	9/05/2005	Κακοποίηση ζώων	Αττική
7	30/05/2005	Κακομεταχείριση πόνυ	Αθήνα

Ε. Παράνομο κυνήγι

	Ημερομηνία	Θέμα	Περιοχή
1	12/01/2004	Παράνομη θήρα στο Εθνικό Πάρκο Βίκου-Αωού	Ήπειρος
2	08/02/2004	Δάσος Στροφιλιάς-Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου	Αχαΐα
3	21/05/2004	Καταφύγιο Θηραμάτων Θερμού	Αιτωλοακαρνανία
4	05/08/2004	Παράνομη θήρα στο Εθνικό Πάρκο Βίκου-Αωού	Ήπειρος
5	14/09/2004	Άρση απαγόρευσης κυνηγιού	Τήλος
6	21/02/2005	20.000 νεκρά πουλιά από κυνήγι	Φθιώτιδα
7	12/04/2005	Θανάτωση αλεπούδων από δολώματα	Γαργαλιάνοι
8	16/05/2005	Κυνήγι αγριοκούνελων	Λήμνος
9	27/05/2005	Θανάτωση αρκούδων	Ναυπακτία
10	30/05/2005	Τραυματισμός γερακιού	Ηράκλειο Κρήτης

Ζ. Τοξικά και ρύπανση

	Ημερομηνία	Θέμα	Περιοχή
1	13/01/2004	Ρύποι από το αεροδρόμιο Ελ. Βενιζέλος	Αττική
2	28/01/2004	Βιομηχανία «Θεσσαλικό» ΑΕΒΕΕ στο Φαρσαλίτη ποταμό	Θεσσαλία
3	10/06/2004	Μονάδες ιχθυοκαλλιέργειας στα Μέθανα	Αργολίδα
4	11/06/2004	Βιομηχανία στα Οινόφυτα	Αττική
5	03/08/2004	Λειτουργία κυλινδρόμυλου στα Φάρσαλα	Θεσσαλία
6	10/11/2004	Αγωγός λυμάτων ΕΥΔΑΠ	Μαραθώνας
7	14/12/2004	Λύματα ελαιοτριβείων στη παραλία Γιάλοβα	Μεσσηνία
8	19/12/2004	Χωματερή στη Πάτμο	Πάτμος
9	30/12/2004	Λύματα ελαιοτριβείων στη Νεμέα	Κορινθία
10	5/01/2005	Όχληση από υγρά και αέρια απόβλητα ελαιοτριβείου	Πηγή, Δ.Αρκαδίου
11	20/1/2005	Διαρροή από μετασχηματιστή της ΔΕΗ	Περιστέρι, Αθήνα
12	27/01/2005	Βιολογικός καθαρισμός Ψυτάλλειας	Αττική
13	31/01/2005	Αέρια μόλυνση από λατομείο	Κίμωλος
14	7/02/2005	Ηχορύπανση	Λαμία

15	14/02/2005	Χωματερή στο Γραμματικό	Γραμματικό
16	21/02/2005	Μόλυνση Κορινθιακού από την Αλουμίνιο ΑΒΕΕ	Κόρινθος
17	13/04/2005	Ρύπανση Κηφισού Ποταμού	Τιθορέα
18	19/04/2005	Μόλυνση από αστικά λύματα	Παλιοχώρα
19	13/05/2005	Κακοδιαχείριση αποβλήτων από εργοστάσιο	Θεσσαλονίκη

Η. Αυθαίρετα και καταπατήσεις αιγιαλού & δασικών εκτάσεων

	Ημερομηνία	Θέμα	Περιοχή
1	15/01/2004	Καταπάτηση δασικής έκτασης	Πιερία
2	20/02/2004	Αυθαίρετα κτίσματα στη Λιμνοθάλασσα Μεσολογγίου	Αιτωλοακαρνανία
3	09/06/2004	Προστασία κοινοτικών δασικών εκτάσεων	Πρέβεζα
4	25/11/2004	Αυθαίρετα κτίσματα και καταπατήσεις από βιομηχανία σκυροδέματος	Πολύγυρος Χαλκιδική
5	17/02/2005	Καταπάτηση αιγιαλού στο ΕΘΠΖ	Ζάκυνθος
6	21/02/2005	Παράνομο κτίσμα	Κερκίνη
7	28/02/2005	Οικοπεδοποίηση στο όρος Καντήλι	Εύβοια
8	11/05/2005	Μπαζώματα και αυθαίρετα σε υγροτόπους	Λακωνία
9	27/05/2005	Επέκταση ΑΓΕΤ σε αιγιαλό	Θεσσαλονίκη

Δ. Κακοδιαχείριση υδατικών πόρων

Η παρούσα κατηγορία αφορά κυρίως την μη εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ «για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων», ευρύτερα γνωστής ως «Οδηγία Πλαίσιο για το Νερό», που προβλέπει την επίτευξη, μέχρι το 2015, καλής οικολογικής (ποιοτικής και ποσοτικής) και χημικής κατάστασης και την αποτροπή της περαιτέρω υποβάθμισης όλων των υδάτων (επιφανειακών, υπόγειων και παράκτιων), τη διαχείριση του νερού σε επίπεδο Λεκάνης Απορροής Ποταμού και τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων.

Περίπτωση 2: Πληροφόρηση για διαχείριση υδάτινων πόρων

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Σάγκα (Αρκαδία) απευθύνθηκε στη Νομική Ομάδα διαμαρτυρόμενος ότι ο Δήμος Τριπόλεως δεν δίνει κανένα στοιχείο για τα επικείμενα σχέδια διαχείρισης των υδάτινων πόρων της περιοχής (υδροδότηση Τρίπολης).

Η Νομική Ομάδα αναλύοντας το υπάρχον νομικό καθεστώς που ισχύει για την περιβαλλοντική πληροφόρηση και τη συμμετοχή των πολιτών στη διαχείριση υδάτινων πόρων, κάλεσε τον Δήμο Τριπόλεως να χορηγήσει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες στους πολίτες.

Ο Δήμος Τριπόλεως και η ΔΕΥΑ πράγματι ανταποκρίθηκαν στο αίτημα του WWF Ελλάς και χορηγήθηκαν όλα τα στοιχεία στους ενδιαφερόμενους.

	Ημερομηνία	Θέμα	Περιοχή
1	10/02/2004	Φράγμα Αποσελέμη	Κρήτη
2	05/09/2004	Μεταφορά νερού στον ποταμό Κνακίωνα	Λακωνία
3	26/10/2004	Φράγμα στο Φαράγγι Τουθόα	Αρκαδία
4	20/12/2004	Φράγμα στον Αλφειό Ποταμό	Αρκαδία
5	15/04/2005	Έλλειψη πληροφόρησης για διαχείριση υδάτων	Τρίπολη

Θ. Παράνομη αλιεία

	Ημερομηνία	Θέμα	Περιοχή
1	02/02/2004	Αλιευτικό καταφύγιο Λέντα	Κρήτη
2	8/02/2005	Αλιεία από τράτες	Ρέθυμνο

Ι. Άλλα θέματα

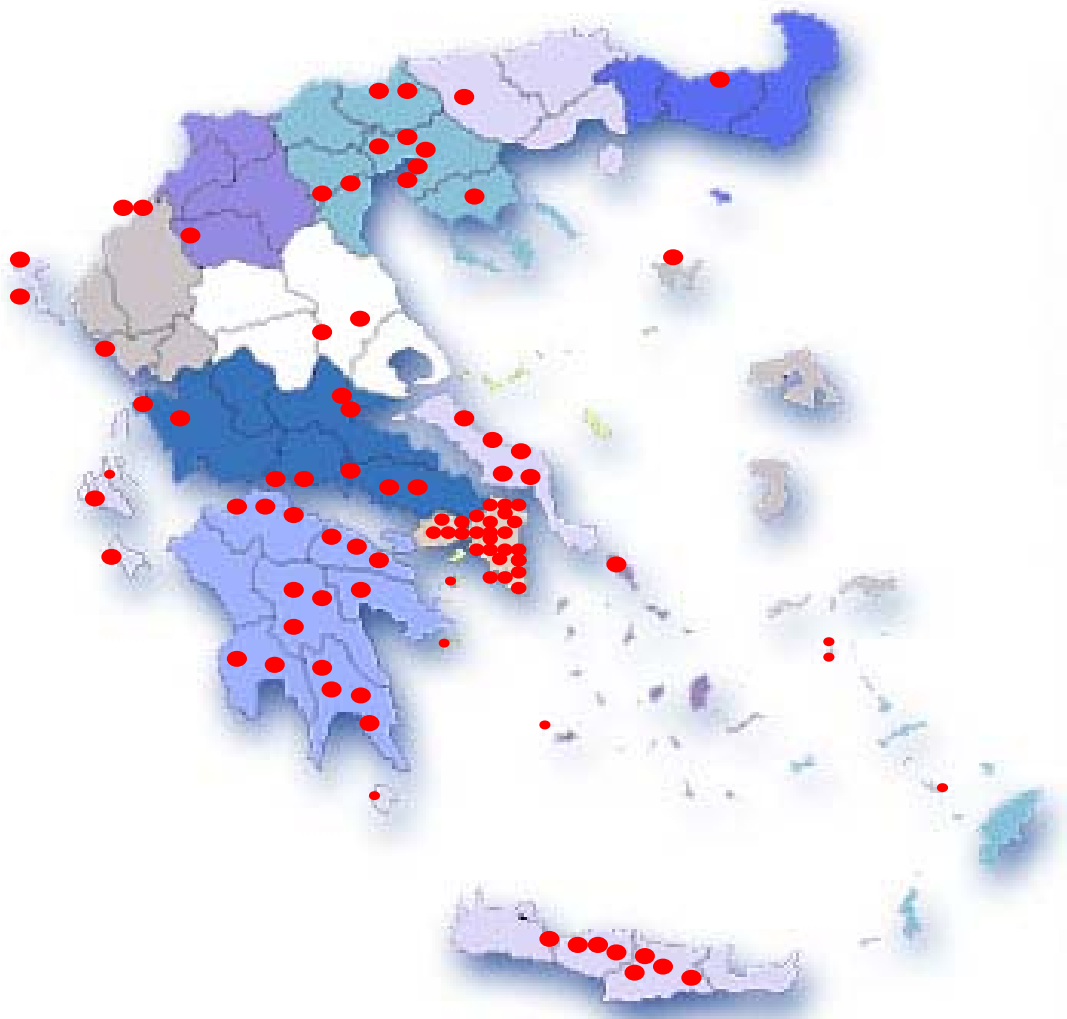
	Ημερομηνία	Θέμα	Περιοχή
1	17/01/2004	Άρθρο στην εφημερίδα «Πελοπόννησος» με τίτλο «Να εξοντώσουμε τις αλεπούδες»	Πάτρα
2	16/02/2004	Δημιουργία Λατομείου στη Ποταμιά, Δ. Αγιάς	Θεσσαλία
3	18/06/2004	Μονάδα ιχθυοκαλλιέργειας σε ήδη βεβαρημένη περιοχή	Βοιωτία
4	02/09/2004	Κεραία κινητής τηλεφωνίας	Αίγινα
5	01/11/2004	Νεκρά ψάρια στη θέση Μαρίκες	Αττική
6	16/11/2004	Πυλώνες Υψηλής Τάσης ΔΕΗ	Πάτμος
7	16/02/2005	Δημιουργία Δηλυστηρίου	Εύβοια
8	29/03/2005	Κουκούλι από μελίτσια στα Πεύκα	Αττική
9	25/04/2005	Χωροθέτηση Λατομείου	Κύθηρα
10	13/05/2005	Κατασκευή Αντλιοστασίου Λυμάτων	Αγ. Θεόδωροι
11	16/05/2005	Χωροθέτηση Λατομείου	Θεσσαλονίκη

Όλες οι προαναφερόμενες περιπτώσεις εξετάστηκαν από μέλη της ομάδας και δόθηκαν οι κατευθύνσεις που διευκόλυναν τη δράση από τους καταγγέλοντες. Στις περισσότερες από αυτές τις περιπτώσεις κρίθηκε απαραίτητη η παρέμβαση του WWF προς τις αρμόδιες αρχές, ώστε α) να διευκρινιστεί η άποψη της υπηρεσίας στο ζήτημα και / ή να δοθούν οι απαραίτητες πληροφορίες προς τους καταγγέλοντες σχετικά με την υπόθεση. Συγκεκριμένα, το WWF Ελλάς παρενέβη στις εξής περιπτώσεις:

	Θέμα	Περιοχή	Ενέργεια	Έκβαση
1	Κατασκευή Γηπέδου Golf στον Αιτηγανία (Natura GR 4320005)	Κρήτη	Νομικές συμβουλές προς τοπικούς συλλόγους	Το θέμα είναι ακόμα σε εξέλιξη
2	Υποβάθμιση λίμνης «Παραλίμνη»	Αλιάρτος	Επιστολές σε αρμόδιους φορείς	Δεν ελήφθη καμιά απάντηση
3	Καταστροφή περιοχής Natura, Βουλισμένη Ελαφώνησος	Κρήτη	Στήριξη των τοπικών φορέων για προστασία της περιοχής	Με τη στήριξη των τοπικών Δήμων σταμάτησαν οι αυθαίρετες παρεμβάσεις
4	Επεμβάσεις στη Λιμνοθάλασσα Κορρισίων (Περιοχή Natura GR 2230002)	Κέρκυρα	Επιστολές σε αρμόδιους φορείς	Το θέμα είναι ακόμα σε εξέλιξη
5	Κατασκευή κάθετου άξονα Βουλγαρίας-Κομοτηνής	Κομοτηνή	Νομικές συμβουλές προς τοπικούς συλλόγους	Το θέμα βρίσκεται στο ΣΤΕ
6	Κοπή αιωνόβιων μουριών στο Ελληνικό Γορτυνίας	Αρκαδία	Επικοινωνία με τοπικό δήμο	Αρνητική
7	Επέκταση οδικού δικτύου και κατασκευή αιολικού πάρκου (Natura GR 2540001)	Λακωνία	Επιστολές σε αρμόδιους φορείς	Το θέμα είναι ακόμα σε εξέλιξη

8	Μπαζώματα και καταπατήσεις σε αμμοθίνες (Natura GR 4340001)	Κρήτη	Επιστολές σε αρμόδιους φορείς	Δεν ελήφθη καμιά απάντηση
9	Υδροηλεκτρικό φράγμα στο Ρέμα της Τρυπημένης	Γρεβενά	Επιστολές σε αρμόδιους φορείς	Το έργο σταμάτησε με απόφαση του Νομ. Συμβουλίου
10	Καταστροφή δάσους δρυός στο όρος Τελέθριο	Εύβοια	Συμβουλές προς καταγγέλλοντες	Άγνωστη
11	Αμμοληπιές από Μόρνο Ποταμό	Ναύπακτος	Επιστολές σε αρμόδιους φορείς	Δεν ελήφθη καμιά απάντηση
12	Κατασκευή εργοστασίου πίσσας σε δασική περιοχή	Λακωνία	Επιστολή σε καταγγέλλοντες για διευκρινήσεις	
13	Κοπή δέντρων για διαπλάτωση δρόμου	Βαρυμπόμπη	Επιστολές σε αρμόδιο Δήμο	Δεν ελήφθη καμιά απάντηση
14	Κατασκευή Περιφερειακού Δρόμου	Σπέτσες	Επιστολή σε καταγγέλλοντες για διευκρινήσεις	Δεν ελήφθη καμιά απάντηση
15	Μητροπολιτικό Πάρκο στο Γουδί	Αττική	Δελτία τύπου και συνεργασία με άλλους φορείς	Το θέμα είναι ακόμα σε εξέλιξη
16	Κοπή πεύκων στη περιοχή Λήδα Μαρία	Θέρμη/Θεσνίκη	Τηλεφωνική επικοινωνία	Όλα γίνονταν με τον προβλεπόμενο τρόπο
17	Καταστροφή άλσους ευκαλύπτων	Ελευσίνα	Συμβουλές προς καταγγέλλοντες	Άγνωστη
18	Τσίρκο	Πάτρα	Επιστολές σε αρμόδιους φορείς	Απόσυρση αδείας
19	Τσίρκο Βιέννης στη Χαλκίδα	Εύβοια	Επιστολές σε αρμόδιους φορείς	Δεν ελήφθη καμιά απάντηση
20	Τίγρεις σε τηλεπαιχνίδι	Αθήνα	Επιστολές σε αρμόδιους φορείς	Δεν ελήφθη καμιά απάντηση
21	Ζώα σε κατάσταση	Αττική	Επιστολές σε αρμόδιους φορείς	Δεν ελήφθη καμιά απάντηση
22	Κροκόδειλος σε βενζινάδικο	Κιλκίς	Επιστολές σε αρμόδιους φορείς	Κατάσχεση ζώου από Δασαρχείο Κιλκίς
23	Πώληση πουλιών από πλανόδιο στη Δημοτική Αγορά Πειραιά	Πειραιάς	Επιστολές σε αρμόδιους φορείς	Έλεγχος και απομάκρυνση πλανόδιου πωλητή
24	Καταγγελία για pet shop	Κιλκίς	Επιστολές σε αρμόδιους φορείς	Έλεγχος από Δασαρχείο Κιλκίς
25	Θίασος με ζώα	Ιθάκη	Επιστολές σε αρμόδιους φορείς	Δεν ελήφθη καμιά απάντηση
26	Ιστοσελίδα με κακοποίηση ζώων (www.bonsaikitten.com)	Αττική	Έρευνα	Αποδείχθηκε απάτη
27	Παράνομη θήρα στο Εθνικό Πάρκο Βίκου-Αωού	Ήπειρος	Επιστολή διαμαρτυρίας	
28	Δάσος Στροφιλιάς-Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου	Αχαΐα	Επιστολή διαμαρτυρίας	
29	Καταφύγιο Θηραμάτων Θερμού	Αιτωλοακαρνανία	Επιστολή διαμαρτυρίας	
30	Παράνομη θήρα στο Εθνικό Πάρκο Βίκου-Αωού	Ήπειρος	Επιστολή διαμαρτυρίας	
31	Άρση απαγόρευσης κυνηγιού	Τήλος	Επιστολή διαμαρτυρίας	
32	Θανάτωση αλεπούδων από δολώματα	Γαργαλιάνοι	Τηλεφωνική επικοινωνία	Έρευνα από Δασονομείο Γαργαλιάνων
33	Κυνήγι αγριοκούνελων	Λήμνος	Συνεργασία με φορείς για σύνταξη επιστολής	Το θέμα είναι ακόμα σε εξέλιξη
34	Θανάτωση αρκούδων	Ναυπακτία	Τηλεφωνική επικοινωνία με	Έρευνα από ΑΡΚΤΟΥΡΟ

			εμπλεκόμενους φορείς. Δελτίο τύπου από ΑΡΚΤΟΥΡΟ	
35	Τραυματισμός γερακιού	Ηράκλειο Κρήτης	Τηλεφωνική επικοινωνία με εμπλεκόμενους φορείς.	Ενημερώθηκε το ΕΚΠΑΖ
36	Βιομηχανία «Θεσσαλικό» ΑΕΒΕΕ στο Φαρσαλίτη ποταμό	Θεσσαλία	Επιστολές σε αρμόδιους φορείς	Διαμαρτυρία από τοπικούς συλλόγους
37	Χωματερή στη Πάτμο	Πάτμος	Επιστολές σε αρμόδιους φορείς	Επιστολή της ΕΥΕΠ προς τους εμπλεκόμενους φορείς
38	Διαρροή από μετασχηματιστή της ΔΕΗ	Περιστέρι, Αθήνα	Ειδοποίηση αρμοδίων αρχών	Έρευνα από Πυροσβεστική και Νομαρχία
39	Ρύπανση Κηφισού Ποταμού	Τιθορέα	Επιστολές σε αρμόδιους φορείς	Δεν ελήφθη καμιά απάντηση
40	Κακοδιαχείριση αποβλήτων από εργοστάσιο	Θεσσαλονίκη	Συμβουλές προς καταγγέλοντες	Άγνωστη
41	Καταπάτηση αιγιαλού στο ΕΘΠΖ	Ζάκυνθος	Επιστολές σε αρμόδιους φορείς	Αναμένεται καταδάφιση αυθαίρετων χτισμάτων
42	Παράνομο κτισμα	Κερκίνη	Επιστολές σε αρμόδιους φορείς	Αναμένεται καταδάφιση αυθαίρετων χτισμάτων
43	Οικοπεδοποίηση στο όρος Καντήλι	Εύβοια	Συμβουλές προς καταγγέλοντες	Άγνωστη
44	Επέκταση ΑΓΕΤ σε αιγιαλό	Θεσσαλονίκη	Συμβουλές προς καταγγέλοντες	Άγνωστη
45	Φράγμα Αποσελέμη	Κρήτη	Επιστολές σε αρμόδιους φορείς	Το θέμα είναι ακόμα σε εξέλιξη
46	Μεταφορά νερού στον ποταμό Κνακίωνα	Λακωνία	Επιστολές σε αρμόδιους φορείς	Σταμάτησαν οι παρεμβάσεις
47	Φράγμα στο Φαράγγι Τουθόα	Αρκαδία	Επιστολές σε αρμόδιους φορείς	Σταμάτησαν οι παρεμβάσεις
48	Έλλειψη πληροφόρησης για διαχείριση υδάτων	Τρίπολη	Επιστολές σε αρμόδιους φορείς	Δόθηκαν τα στοιχεία στους ενδιαφερόμενους
49	Αλιεία από τράτες	Ρέθυμνο	Επιστολή προς καταγγέλοντες	Άγνωστη
50	Νεκρά ψάρια στη θέση Μαρίκες	Αττική	Τηλεφωνική επικοινωνία με εμπλεκόμενους φορείς.	Ενέργειες από τοπικό λιμεναρχείο
51	Πυλώνες Υψηλής Τάσης ΔΕΗ	Πάτμος	Επιστολή προς καταγγέλοντες	Το θέμα βρίσκεται στο ΣΤΕ
52	Δημιουργία Δηλυστηρίου	Εύβοια	Συμβουλές προς καταγγέλοντες	Άγνωστη
53	Κουκούλι από μελίτσια στα Πεύκα	Αττική	Παρεμβάσεις στον τύπο	Αναμένεται λύση από Υπουργείο Αγρατικής Ανάπτυξης
54	Χωροθέτηση Λατομείου	Κύθηρα	Επιστολή προς καταγγέλοντες με νομικές συμβουλές	Το θέμα είναι ακόμα σε εξέλιξη
55	Χωροθέτηση Λατομείου	Θεσσαλονίκη	Συμβουλές προς καταγγέλοντες	Άγνωστη
56	Μπαζώματα στη Λιμνοθάλασσα Ωρωπού	Αττική	Επιστολές σε αρμόδιους φορείς	Το θέμα είναι ακόμα σε εξέλιξη

Χάρτης 1 - Γεωγραφική διασπορά των καταγγελιών κατά την περίοδο Ιανουάριος 2004 – Μάιος 2005

Ε. Άλλες δράσεις της Ομάδας

Στα τέλη Μαΐου 2005, μέλη της Νομικής Ομάδας συνέταξαν έκθεση για την εφαρμογή του περιβαλλοντικού δικαίου στην Ελλάδα, με τίτλο «Δεσμεύσεις χωρίς εφαρμογή: Η περιβαλλοντική νομοθεσία στην Ελλάδα». Η έκθεση αυτή πραγματοποιήθηκε κατόπιν έρευνας σε αρμόδιες υπηρεσίες (δασαρχεία, λιμεναρχεία, διευθύνσεις δασών κτλ.) και με τη συμβολή εθελοντών, επιστημόνων και συνεργατών του WWF Ελλάς. Η έκθεση αποτελεί ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο για οργανώσεις και πολίτες που ενδιαφέρονται να πληροφορηθούν για την εφαρμογή του περιβαλλοντικού δικαίου σε όλες τις κατηγορίες καταγγελιών που διαχειρίζεται η Νομική Ομάδα.

Σημαντική επίσης δράση της Νομικής Ομάδας είναι η παροχή συμβουλών σε ενδιαφερόμενους σχετικά με το πού πρέπει να απευθυνθούν ώστε να λάβουν την απαραίτητη πληροφόρηση. Τέλος, δίνονται κατευθύνσεις σε ενδιαφερόμενες ομάδες για τη σύνταξη και υποβολή καταγγελιών προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για παραβίαση της ισχύουσας Κοινοτικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

ΣΤ. Συμπεράσματα

Σε σχέση με την περίοδο 2002-2003 ο αριθμός των καταγγελιών δεν παρουσίασε σημαντική αλλαγή. Συγκεκριμένα, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, κατά την περίοδο αναφοράς (17 μήνες) η Νομική Ομάδα έλαβε και επεξεργάστηκε 99 καταγγελίες, ενώ κατά την προηγούμενη περίοδο αναφοράς (14 μήνες) υποβλήθηκαν στο WWF Ελλάς 96 καταγγελίες.

Από την κατηγοριοποίηση των καταγγελιών που δέχθηκε και επεξεργάστηκε η Νομική Ομάδα κατά την περίοδο αναφοράς, γίνεται αντιληπτό πως οι σημαντικότερες κατηγορίες ήταν αυτές της υποβάθμισης βιοτόπων καθώς και των τοξικών και ρύπανσης σε ποσοστό 19% επί του συνόλου των καταγγελιών αντίστοιχα. Οι καταγγελίες για υποβάθμιση των βιοτόπων αφορούσαν κυρίως προστατευόμενες περιοχές σε όλη την Ελλάδα.

Σημαντικό στοιχείο που προκύπτει από τα στοιχεία της περιόδου αναφοράς είναι η αύξηση των καταγγελιών για τα τοξικά και τη ρύπανση το ποσοστό αυξήθηκε από 6,5% κατά την περίοδο 2002-2003 σε 19%. Από το σύνολο των καταγγελιών που δέχθηκε η Νομική Ομάδα σε αυτή την κατηγορία, το ένα τρίτο αφορούσε ζητήματα σχετικά με την επεξεργασία λυμάτων και τη λειτουργία χωματερών στα μικρότερα αστικά κέντρα. Το γεγονός αυτό ενδεχομένως να σχετίζεται με την έναρξη της λειτουργίας πολλών εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων στα μικρότερα αστικά κέντρα καθώς και με την προβληματική λειτουργία των υφισταμένων χωματερών και τη διαδικασία χωροθέτησης νέων.

Σημαντική επίσης αλλαγή σημειώθηκε στην κατηγορία που αφορά την υποβάθμιση αστικού και περιαστικού περιβάλλοντος. Τα ποσοστά ήταν 25% κατά την περίοδο 2002-2003 και μειώθηκε σε 9% κατά την περίοδο 2004-2005. Τα δύο τρίτα των περιπτώσεων αφορούσαν την περιοχή της Αττικής για ποικίλα θέματα, αν και συνήθως επικεντρώνονταν σε υποβάθμιση ελεύθερων χώρων και κοπή δένδρων.

Σημαντικός επίσης ήταν ο όγκος των καταγγελιών για παράνομο κυνήγι (10% των περιπτώσεων), καθώς και για αυθαίρετα και καταπατήσεις αιγιαλού και δασικών εκτάσεων. Το ποσοστό των καταγγελιών για παράνομο κυνήγι παρέμεινε σταθερό σε σχέση με την περίοδο 2002-2003, ενώ το ποσοστό της δεύτερης κατηγορίας παρουσίασε αύξηση από 3% σε 10%.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί η στροφή που σημειώθηκε στην προέλευση των καταγγελιών. Τη χρονική περίοδο 2002-2003 το 46% των καταγγελιών υποβλήθηκαν προς την οργάνωση από άτομα και το 54% από συλλόγους ή θεματικά προσδιορισμένες πρωτοβουλίες κατοίκων που είχαν ήδη δραστηριοποιηθεί, συνήθως με αρκετή επιτυχία, γύρω από το πρόβλημα. Τη χρονική περίοδο 2004-2005 ωστόσο το 43% προήλθε από φορείς ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό (56%) από άτομα. Οποιαδήποτε ερμηνεία αυτής της αλλαγής είναι παρακινδυνευμένη και απαιτεί περαιτέρω έρευνα σε βάθος χρόνου ώστε να τεκμηριωθεί οποιαδήποτε αλλαγή τάσης.

Το κυριότερο πρόβλημα που είχαν να αντιμετωπίσουν οι καταγγέλοντες αλλά και η Νομική Ομάδα ήταν η γενικότερη απροθυμία των αρμόδιων αρχών να ασχοληθούν με την υπόθεση και να παράσχουν τις απαραίτητες πληροφορίες προς τους ενδιαφερόμενους. Η πλειονότητα των καταγγελλόντων δήλωσε πως δεν επιθυμεί να έχει περαιτέρω επαφές με τα δασαρχεία, τα αρμόδια πολεοδομικά γραφεία και τις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, καθώς θεωρούσαν τις υπηρεσίες αυτές άμεσα εμπλεκόμενες στο πρόβλημα. Σε πολλές περιπτώσεις οι καταγγέλοντες ζητούσαν να μην κοινοποιηθεί το όνομά τους στις προαναφερόμενες υπηρεσίες, καθώς ήταν σίγουροι πως αυτές αποτελούσαν βασικό κρίκο στην αλυσίδα του προβλήματος και

αισθάνονταν να απειλούνται. Επίσης, πολλά παράπονα εκφράστηκαν και για την έλλειψη πληροφόρησης των πολιτών από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις όπου οι υπηρεσίες ξεκινούν κάποιες παρεμβάσεις χωρίς να προηγηθεί ενημέρωση με τους άμεσα ενδιαφερόμενους.

Η λειτουργία βέβαια κάποιων ελεγκτικών μηχανισμών, όπως η Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ, καλύπτει κάποια κενά στη διεκπεραίωση υποθέσεων αλλά η ελλιπής στελέχωση αυτών των υπηρεσιών αποτελεί σοβαρό εμπόδιο στην κάλυψη όλων των θεμάτων που καλείται να χειριστεί. Επίσης πολλοί πολίτες δήλωσαν άγνοια για την ύπαρξη της εν λόγω υπηρεσίας και τις αρμοδιότητές της.

Ένα ακόμη πρόβλημα που αντιμετώπισε η Νομική Ομάδα είναι η ελλιπής στοιχειοθέτηση των καταγγελιών από πλευράς των καταγγελλόντων. Αυτό δυσχεραίνει το έργο της Νομικής Ομάδας, καθώς αφιερώνεται πολύτιμος χρόνος για την απαραίτητη διερεύνηση αυτών των ζητημάτων.

Όπως ήταν από την αρχή αναμενόμενο, το γενικό αίσθημα που απέπνεαν όλες οι καταγγελίες ήταν αυτό της πλήρους αδυναμίας αντιμετώπισης τέτοιων σοβαρών περιβαλλοντικών θεμάτων από τους ενδιαφερόμενους. Οι περισσότεροι καταγγέλοντες δεν είχαν καν σκεφθεί πως θα μπορούσαν σε προσωπικό ή σε συλλογικό επίπεδο να αναλάβουν αποτελεσματική δράση. Επιπλέον, πολλοί δεν επιθυμούσαν να αναλάβουν δράση, καθώς θεωρούσαν πως ο λόγος ύπαρξης μιας περιβαλλοντικής οργάνωσης είναι ακριβώς η αντιμετώπιση όλων των προβλημάτων που της αναφέρονται. Στόχος λοιπόν των καταγγελιών που υποβλήθηκαν από μεμονωμένους ενδιαφερόμενους πολίτες ήταν η ανάθεση του προβλήματος σε μια 'ισχυρή' και 'μεγάλη' περιβαλλοντική οργάνωση, όπως το WWF Ελλάς.

Τέλος αξίζει να σημειωθεί ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι μηχανισμοί ελέγχου που διαθέτει (Ευρωπαϊκό Δικαστήριο) αποτελεί για τους πολίτες αξιόπιστο εργαλείο για την διεκδίκηση των αιτημάτων τους. Σε πολλές περιπτώσεις οι καταγγέλοντες ανέφεραν ότι θα απευθυνθούν στην ΕΕ, γιατί μόνο εκεί πιστεύουν ότι θα βρεθεί μια λύση. Η Νομική Ομάδα σε αυτές τις περιπτώσεις προτρέπει για παραπομπή ενός θέματος στην ΕΕ μόνο εάν υπάρχει παραβίαση του Κοινοτικού δικαίου και έχουν εξαντληθεί οι προβλεπόμενες ενέργειες σε εθνικό επίπεδο.

Z. Προγραμματισμός για τον επόμενο χρόνο

Κύριος στόχος της Νομικής Ομάδας παραμένει η βελτίωση της αποτελεσματικότητάς της τόσο στο επίπεδο της διαχείρισης των καταγγελιών όσο και σε σχέση με την αντιμετώπιση των συγκεκριμένων περιπτώσεων που καλείται να χειριστεί.

Πάντα με άξονα τις καταγγελίες που υποβάλλονται προς την οργάνωση από πολίτες ή άλλες περιβαλλοντικές ομάδες, η Νομική Ομάδα σχεδιάζει να οργανώσει θεματικά προσδιορισμένες και μικρής διάρκειας επικοινωνιακές εκστρατείες. Στόχος αυτών των εκστρατειών θα είναι η δημοσιοποίηση των κυριότερων περιβαλλοντικών προβλημάτων που δείχνει να αντιμετωπίζει η κοινωνία των πολιτών και η τεκμηρίωση προτάσεων για την αντιμετώπισή τους. Οι καταγγελίες αποτελούν το πρώτο υλικό, τη 'μαγιά', για τον σχεδιασμό των εκστρατειών. Μια από της προτεραιότητες της Νομικής Ομάδας θα είναι η έκδοση ενός εγχειριδίου για την καλύτερη χρήση από τους πολίτες των δικαιωμάτων που απορρέουν από την ισχύουσα νομοθεσία.